

Δὲν ὑπάρχει οὐδὲν ἔθνος, ὅπου ὁ πατροκτόνος, ὁ μοιχὸς, ὁ ἱερόσυλος, δὲν διαφέρουσι τοῦ τιμίου ἀνθρώπου. Αὕτη μάλιστα ἡ διαφορὰ τῆς ἀρετῆς ἀπὸ τῆς κακίας εἶναι ἡ πρωτίστη θάσις πάσης ἀνθρωπίνης κοινωνίας καὶ κυβερνήσεως· διότι, ἂν αἱ ἠθικαὶ πράξεις δὲν εἶχον οὐδεμίαν διαφορὰν, πῶς ἤθελε κυβερνασθαι τὸ ἀνθρώπινον γένος; ἡ μᾶλλον εἰπεῖν, πῶς ἤθελεν εἶσθαι ποτὲ δυνατόν νά συστηθῇ καὶ νά διατηρηθῇ ἀνθρώπινον πολίτευμα; Ἐκαστος ἤθελεν ἔχει διάφορον δόξαν περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος· τὸ φαινόμενον εἰς τοῦτον κακόν, ἤθελε νομίζει ὁ ἄλλος καλόν· καὶ ἐντεῦθεν γενικὴ ἀσυμφωνία, μίση, πάθη, ἀλληλομαχίαι, καὶ τέλος, καταστροφή καὶ διάλυσις τῆς κοινωνίας.

Εἰς πάντα τὰ ἔθνη εὐρίσκονται νόμοι, εἴτε γραπτοὶ εἴτε ἄγραφοι, ἀποφασίζοντες τιμωρίαν ἐναντίον εἰς πράξεις βλαπτικὰς εἰς τὸ Κοινόν, αἵτινες εἶναι τῶντι ἀσύμφωνοι μετὰ τὸ ἠθικὸν αἶσθημα καὶ μετὰ τὸν ὀρθὸν λόγον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, καὶ μετὰ τὸν σκοπὸν τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, καὶ λέγονται κακίαι. Ἐτι καὶ ἐκεῖναι, περὶ ὧν οἱ νόμοι δὲν ἀναφέρουσιν, οὔτε ἀποφασίζουσι ποινὴν, παιδεύονται ὑπὸ τῆς κοινῆς ὑπολήψεως, καταφρονούμεναι, ὡς ἄνομοι ἢ γελοῖαι. Ἐν οὐδενὶ ἔθνει ἐξ ἐναντίας ὑπάρχουσι νόμοι διορίζοντες τιμὴν ἢ βραβεῖα εἰς τὰς πράξεις τὰς καλὰς καὶ συμφώνους μετὰ τὸ ἠθικὸν αἶσθημα, μετὰ τὸν ὀρθὸν λόγον καὶ μετὰ τὸν σκοπὸν τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, ὡς λέγομεν ἀρετὰς. Ταῦτα δεικνύουσιν ἀναντιρρήτως, ὅτι διαφέρουσιν οὐσιωδῶς ἀρετὴ καὶ κακία, καὶ ἐνταυτῷ, ὅτι ἡ μὲν ἀρετὴ εἶναι φυσικὸν καὶ πολιτικὸν καθήκον τοῦ ἀνθρώπου, διὸ καὶ δὲν ἐτέθησαν νόμοι χωριστοὶ ὑπὲρ αὐτῆς, πλὴν τῶν εἰς περιστάσεις τινὰς γινομένων δημοσίων ἀνταμοιβῶν διὰ μεγάλας καὶ ἐνδόξους πράξεις ἀρετῆς· ἡ δὲ κακία εἶναι ἀμάρτημα καὶ παρεκτροπὴ τῆς ἠθικῆς καὶ λογικῆς φύσεως· διὸ καὶ νόμοι ἐτέθησαν κατ' αὐτῆς εἰς προφύλαξιν ἢ ἐπ' ἀνόρθωσιν. Διὰ τοῦτο καὶ αὐταὶ αἱ μικραὶ κακίαι, ἂν καὶ δὲν ὑποβάλλωνται εἰς τὴν αὐστηρότητα τῶν νόμων, ὑποπίπτουσιν ὅμως εἰς τὴν τιμωρίαν τῆς κοινῆς ὑπολήψεως, καταφρονούμεναι, ἀτιμαζόμεναι καὶ καταγελῶμεναι, ὡς ἔκφυλα καὶ δυσειδῆ ἐκτρώματα· ἡ δὲ ἀρετὴ, καὶ χωρὶς νὰ ᾖ νόμοι ὑπὲρ αὐτῆς, φύσει ἀγαπᾶται ὑπὸ πάντων, τιμᾶται [καὶ ἐπαινεῖται, ὡς φυσικὸν καὶ ἐμμελὲς κάλλος τοῦ ἀνθρώπου.

Ταύτην ὅμως τὴν διαφορὰν, ἣν καὶ ὁ φυσικὸς ὀρθὸς λόγος δεικνύει εἰς ἡμᾶς, καὶ πάντων τῶν ἐθνῶν τὸ πολίτευμα βεβαιῶσι, εὐρίσκομεν πλέον ἀπταιστώως, ἔχοντες κανόνα ἄπταιστον σιμὰ τοῦ ὀρθοῦ λόγου καὶ τὸ ἅγιον θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς θεῖους αὐτοῦ νόμους. Ὅς τις τῶντι κανονίζει καὶ διευθύνει τὰς ἐσωτερικὰς κινήσεις τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ τὰς ἐξωτερικὰς πράξεις αὐτοῦ, κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς θεῖους αὐτοῦ νόμους, οὗτος προσέχει νὰ μὴ παραπικράνῃ τὸν πλησίον αὐτοῦ οὐδ' εἰς τὰ πλέον μικρὰ πράγματα· φυλάττει καθαρὸν καὶ ἀδι-